

1552 Waterschap Koekoek en Gecombineerde Buitenpolders, (1634)-1962

- INLEIDING
- INVENTARIS
- 1 Reglementen
- 2 Bestuurlijke zaken
- 3 Functionarissen en personeel
- 4 Administratie
- 5 Eigendom
- 6 Financiën
- 6.1 Rekening
- 6.2 Andere stukken
- 6.3 Omslag en dijkschot
- 7 Waterstaat
- 8 Vergunningen
- 9 Wegen

INLEIDING

1552 INVENTARIS VAN HET ARCHIEF VAN HET WATERSCHAP 'DE KOEKOEK EN GECOMBINEERDE BUITENPOLDERS' TE ZEVENBERGEN, (1634)-1962

door

Albert Delahaye,

Z.pl., 1966.

INLEIDING

Geschiedenis van de waterstaat

Het waterschap 'Koekoek en Gecombineerde Buitenpolders' bestaat als zodanig sinds 1676. Het omvat de polders Koekoek, Oude en Nieuwe Pelgrom, Grote en Kleine Schenkeldijk, Bruiningspolder en Gelderse Polder. Vanaf hun ontstaan is het gebruikelijk geweest deze, met uitzondering van de Koekoek, als buitenpolders te betitelen, waarschijnlijk omdat zij buiten het oorspronkelijk land van Zevenbergen lagen, dat praktisch met het Oudland van Zevenbergen samenvalt. Meestal werden de Oude en Nieuwe Pelgrom en de Grote en Kleine Schenkeldijk als afzonderlijke polders beschouwd en kwam men tot het getal van zes buitenpolders.

Tegen het midden van de 16e eeuw was het land van Zevenbergen gevormd door het Oudland, in het noordoosten al uitgebreid met enige nog jonge bedijkingen. De verdere landaanwinning is vanuit het zuiden naar het noorden geschied. Hier was in het gebied van Moerdijk een eiland gevormd, successievelijk bezomerkaad en bewinterdijkt. Tussen dit en het land van Zevenbergen lag een uitgestrekte watervlakte, waar zich spoedig tegen het Oudland aan bedijkingsrijpe slikken en gorzen vormden.

1. De Koekoek, (circa 1540)

De juiste tijd van de bedijking van deze polder is niet bekend. In 1499 wordt hij gors of slikland genoemd 1). In 1502 huurde Jan mathijs het gors van een stuk land, dat de Koekoek heette 2). De

naam bestond derhalve al vó³² de polder; waarschijnlijk heeft de toponiem een uitbreiding ondergaan. Uit de rekening van 1505 blijkt, dat Cornelis Ghijben 19 bunders land, genaamd de Koekoek, in erfcijns gekregen had van de heer van Zevenbergen, welk land hij evenwel (om onbekende redenen) had laten liggen 3).

In 1515 4) en andermaals in 1522 5) verpachtte de heer van Zevenbergen een stuk land, de Koekoek genaamd, oostwaarts van de Haven gelegen, met de bijzondere verplichting voor de pachter, dat hij er een werf (terp) moest maken, hoog genoeg om ten allen tijde boven water uit te komen, en geschikt om er in geval van overstroming de beesten te kunnen stallen. Dit was speciaal voorgeschreven, opdat het vee uit de Koekoek niet meer op de werf van de stad geschut behoefde te worden.

Eenzijds blijkt hieruit, dat de Koekoek hoogstens bezomerkaad was 6): anderzijds dat het gors reeds intensief gebruikt en waarschijnlijk al bewoond was.

In 1530 werden vanwege de heer van Zevenbergen nog de vogelarij en de vlasserij in de Koekoek verpacht 7). In de administratie van het domein van Zevenbergen is dit meestal een zeker teken, dat het genoemde gebied nog niet bedijkt, in elk geval nog niet of slechts ten dele gecultiveerd was. In 1542 kreeg Adriaen 'op de Koekoek' betaald voor diverse reparaties, die hij aan de Koekoek gedaan had 8).

Met deze gegevens kan de bedijking gesteld worden op circa 1540, vermoedelijk dichter bij 1540 dan bij 1530. De definitieve (nieuwe) bedijking van het Oudland vond plaats kort vó³² 1540; die van de Koekoek vormt hiervan een natuurlijke voortzetting. In 1550 was de inpoldering in elk geval een feit, want in dat jaar verpachtte de heer van Zevenbergen het land van de Koekoek, dat er omschreven wordt te vallen binnen de dijkage van Zevenbergen 9). In 1560 spreekt een schepenakte van de dijk van de Koekoek 10).

In hetzelfde jaar heeft een rekening het over de Nieuwe Koekoek 11). Mogelijk slaat 'Nieuwe' slechts op het feit, dat de polder onlangs werd bedijkt of bekaad; mogelijk is ook, dat aan een reeds bestaande dijkage uitbreiding is gegeven. Het heeft er in Zevenbergen wel de schijn van, dat verschillende polders tot stand zijn gekomen uit meerdere kleinere bedijkingen, die op een gegeven ogenblik tot één polder zijn samengevoegd. Later, bijvoorbeeld in 1570 12) en in 1647 13), verschijnt de polder onder de naam van Kleine Koekoek; hij mat 36 bunders en 180 roeden. Er staat geen Grote Koekoek tegenover. Een en ander schijnt er wel op te wijzen, dat de dijkage van de ons nu bekende Koekoek niet ineens heeft plaats gehad. Dezelfde maat wordt in 1580 gegeven 14); ook dan heet de polder Kleine Koekoek.

In het jaar 1629 brak de dijk van de polder door 15). Daarop volgende dijkdoorbraken leidden eerst tot moeilijkheden met de ingelanden van de achterliggende polders, daarna tot de combinatie van de Koekoek met de zes buitenpolders. In 1647 blijkt de polder ingekrompen te zijn tot 31 bunders en 153 roeden 16). De gegevens en de maten uit de belastingkohieren zijn niet altijd betrouwbaar voor de totale oppervlakte, daar in deze kohieren alleen het schotbaar land werd meegeteld, en het zeer goed mogelijk is, dat door nu onbekende omstandigheden percelen land tijdelijk of blijvend vrijdom van belasting hadden.

Over de juiste reden der naamgeving van de polder is niets bekend. Misschien behoeven wij deze niet verder te zoeken dan in de naam van de vogel. De toponiem schijnt wel ouder te zijn dan de naam van de polder, en is waarschijnlijk afgeleid van een perceel land.

2. Gelderse Polder, 1560

Het land van deze polder is uitgegeven door de heer van Zevenbergen. Bij de eerste bedijking was hij 80 bunders groot. Blijkens een kaart van 1560 bestond hij al in dat jaar 17).

In 1569 heeft Gerard Gramaye er 11 bunders en 94 roeden aan toegevoegd, afkomstig uit de 250 bunders, die Lenaert van Driel in het jaar 1558 ter bedijking gekregen had. Deze voorgenomen dijkage is niet doorgegaan; het reeds uitgegeven land is nadien door Margaretha van der Marck, weduwe van Jean de Ligne, heer van Arenberg en Zevenbergen, teruggekocht, en het is opgegaan in verschillende andere inpolderingen, voor het merendeel in die van de Arenbergse Polder. De definitieve bedijking van het gedeelte, dat aan de Gelderse Polder werd toegevoegd, is niet terstond geschied; de domeinrekening van 1570 geeft nog altijd 80 bunders op 18). Die van 1580 noemt 91 bunders en 94 roeden 19), welke grootte in 1610, 1620 en 1666 vrijwel onveranderd is gebleven. Volgens het kohier van de redemptie van 1587 20) was de polder door een 'Kleine Kadijk' omvat. Zelfs in 1591 schijnt hij nog maar bezomerkaad te zijn. Omstreeks 1606 wordt hij in de nog aanwezige kohieren niet meer onder de Kleine Kadijk gerangschikt, zodat hij rond dit tijdstip ofwel bewinterdijkt is, ofwel, wat waarschijnlijker is, door belendende nieuwe dijkages binnenpolder werd. Dit laatste is temeer aan te nemen, omdat de kaart van 1560 vó³² de gelderse Polder uitgestrekte aanwassen laat zien, die als mogelijke volgende dijkages reeds in beschouwing genomen waren.

De naam van deze polder is waarschijnlijk afgeleid van het feit, dat er overwegend dijkwerkers uit het land van Gelre bij zijn eerste bedijking zijn tewerk gesteld. Al weten wij het niet expliciet voor deze dijk, bekend is, dat bij andere inpolderingen veel dijkwerkers uit Gelre zijn ingeschakeld. Wellicht had de rentmeester van de heer van Zevenbergen daar gunstige relaties. Misschien is het ook in de hand gewerkt door de politieke moeilijkheden van die dagen, voornamelijk door de bestaande tegenstellingen tussen de graaf van Arenberg en de Staten van Holland.

3. Oude Pelgrom, 1568, Nieuwe Pelgrom, circa 1584

Volgens een kaldaantekening in het archief van circa 1580 heeft Aert Pelgrom in het jaar 1568 ongeveer 60 bunders gors ingedijkt, dat daarna het Pelgromsland heette. In het jaar 1584 verkocht Jan Pelgrom, koopman te Keulen, aan de burgemeesters van Zevenbergen 32 bunders land, gelegen in het Oude Pelgromsland 21). In de burgemeestersrekening van 1583/1584 wordt gezegd, dat Sr. Arnout Pelgrom de sluis herstelt van de Nieuwe Pelgrom 22). Deze gegevens wijzen althans summier de chronologie van de dijkages aan.

In het jaar 1610 was de Oude Pelgrom 62 bunders en 200 roeden groot 23). Tevens blijkt daar, dat dit land afkomstig was uit het vroegere bezit van Lenaert van Driel. De Nieuwe Pelgrom was toen 54 bunders groot, eveneens afkomstig uit het land van van Driel. Een en ander wijst erop, dat de benamingen Oud en Nieuw niet slaan op twee duidelijk te onderscheiden delen of op twee indijkingsfasen. De opgegeven maten zouden bijvoorbeeld ook kunnen betekenen, dat de verkoop van 1584, ofschoon Oude Pelgrom genoemd, toch op landerijen in de Nieuwe Pelgrom betrekking had.

In 1620 worden dezelfde maten als in 1610 gegeven; eveneens in 1666. Daarna is het onderscheid van Oude en Nieuwe vervallen, en heten beide delen Pelgrimspolder of Pelgrimsland.

Duidelijk mag zijn, dat de naam van de polder afgeleid is van de familienaam Pegrom. De volksmond heeft hier natuurlijk Pelgrim van gemaakt. Er moet rekening mee gehouden worden, dat de polder genoemd is naar Aert Pelgrom de Oude (er verschijnen immers Aert en Jan), wat in het toenmalige spraakgebruik werd uitgedrukt als het Oude Pelgromsland. Als dit de juiste naamgeving is geweest, dan is er nog minder reden, om de beide delen als afzonderlijke polder te beschouwen.

4. Grote en Kleine Schenkeldijk, vó³² 1570

In het jaar 1545 spreekt men nog van een gors bij de Schenkeldijk 24). de rekening van 1570 heeft het over de grote en kleine kadijk of Schenkeldijk 25). de grote bevat 56 bunders en 140 roeden; de kleine 53 bunders en 209 roeden. Waar een cijnsboek van 1666 ongeveer dezelfde maten geeft, toen de bedijking in elk geval al lang gerealiseerd was, mag met enige grond worden aangenomen, dat de inpoldering vó³² 1570 tot stand isgekomen. Deze bron spreekt tefens over een geslechte dijk in de Kleine Schenkelpolder, waardoor het aannemelijk is, dat een oude dijkage in een nieuwe is opgegaan. De naam is waarschijnlijk afgeleid van schenkel, een been of bot, waarvan het ene einde dikker is dan het andere. In meerdere polderstreken komt deze naam voor; het valt op, dat alle zo genoemde polders een vorm hebben, die aan een schenkel denken doet.

5. Bruinings Polder, (circa 1587)

Op een rekest van de ingelanden van de Bredase Polder beschikte de magistraat in 1591, dat zij op gelijke wijze vermindering van de weekgelden zouden genieten als onder andere die van de Bruinings Polder 26). Misschien mag hieruit wel verstaan worden, dat de Bruinings Polder er vó³² de Bredase was; een zeker aantal jaren genoot nieuw land vrijdom van verponding en andere lasten. In elk geval komt de Bruiningspolder al voor in het kohier der redemptie van het jaar 1587 27).

In 1610 mat de polder 42 bunders en 3 roeden 28); ook deze polder was voor het merendeel gevormd uit de eertijds door Lenaert van Driel gekochte aanwassen.

In 1561 komt in Zevenbergen een Mr. Peeteren Bruynincxs voor 29). Ofschoon het niet te bewijzen is, dat hij land bezeten heeft in de latere polder, si het toch niet onwaarschijnlijk, dat de polder zijn naam aan deze familie heeft ontleend.

De combinatie der polders

In het jaar 1634 is een akkoord gesloten tussen de ingelanden van de Koekoek en de achterliggende polders 30). Het stuk zelf is niet meer in het archief voorhanden, doch uit andere gegevens wordt de

strekking ervan wel opgehelderd. De dijk van de Koekoek was kort tevoren doorgebroken en de polder geheel ondergelopen; hierdoor was de dijk van de achterpolder zo beschadigd, dat hij slechts met grote kosten te herstellen was. Bovendien was een meningsverschil gerezen tussen de ingelanden van de achterpolders en de eigenaar van de dijk, die in particulier bezit was. Sommigen meenden, dat deze dijk tot de Koekoek behoorde; de eigenaar was het hiermede in zoverre eens, dat hij de ingelanden van de achterpolders het recht ontzegde om die dijk te herstellen met aarde uit zijn dijkettingen. De zaak was reeds voor het Hof van Holland gebracht, doch het proces werd gestuit door een akkoord tussen de ingelanden van de Koekoek en die van de achterpolders. Die van de Koekoek zouden hun dijk herstellen en verzwaren; de achterpolder betaalden hierin een subsidie van 1500 gulden. Dit akkoord is ook uitgevoerd.

In het jaar 1665 brak de dijk van de Koekoek andermaal door; ook de dijken van de achterpolders bezweken. Weer deed zich de vraag voor, of het niet nodig was de dijk van de Koekoek afdoende te verbeteren, zodat de achterliggende polders blijvend van overlast bevrijd zouden worden. De ingelanden van de achterpolders meenden, dat zij in 1634 de subsidie van 1500 gulden voor dit doel gegeven hadden, namelijk om eens en voorgoed beveiligd te zijn. Het was hun bedoeling geweest daarmee een precedent te scheppen voor het bijdragen in het normale onderhoud van de dijk van de Koekoek.

Ook ditmaal stak de kwestie over de eigendom van de dijken der achterpolders haar kop weer op. De ingelanden namen het standpunt in, dat hun polders al 'rondom' bedijkt waren, toen de Koekoek nog drijvend en slechts bezomerkaad was. Inderdaad had de huidige eigenaar van de dijken in het jaar 1584 van de heer van Zevenbergen gekocht. Duidelijk was echter, meenden de ingelanden, dat die dijken aangelegd waren om de beschermde landen des te beter te kunnen verkopen en de heer van Zevenbergen te garanderen, dat hij er zijn tienden innen kon. Of die dijken al dan niet particulier eigendom zijn, doet niets af aan het feit, dat zij een publiek belang dienen, en in zoverre zijn zij onderworpen aan alle regels van dijkrecht. De dijkettingen bestaan uit zeer lage en drassige grond, die juist met opzet binnen de dijkage van de achterpolders is getrokken om voldoende dijkarda te hebben. Met nog andere argumenten toonde de ingelanden aan, dat de dijk van de achterpolders tot deze polders behoorde, en dat hij niet was aangelegd tot bescherming van de Koekoek.

Een rechtsgeleerd advies, naar aanleiding van deze kwestie uitgebracht, spaarde de geit en de kool. Ook ditmaal is het herstel van de doorbraak geschied, doch in de principiële vragen was nog geen definitieve oplossing bereikt.

In het oudste resolutieboek 31) is een rekening uit het jaar 1609 vermeld van de Grote Schenkeldijk en de Oude en Nieuwe Pelgrom; waarschijnlijk waren deze drie (of vier?) polders toen al gecombineerd. Dan worden er rekeningen vermeld over het herstel der dijken en het bouwen van een sluis uit het jaar 1612; tevens een serie rekeningen van 1613 en 1623 tot en met 1669. Bij de rekening van 1627 worden de gezworenen en de penningmeester gemachtigd, met die van de Koekoek te akkorderen over het herstel van de dijk tussen de Koekoek en de Bruiningspolder. De vrouw van Steeland, eigenares van deze dijk, ging hiermede niet akkoord. Hieruit blijkt wel, dat de achterpolders al vanaf 1613, zeker vanaf 1623 een bestuurlijke combinatie vormden, benadrukt door één polderbestuur.

In 1629 nemen de ingelanden een besluit over het onderhoud en de breedte der weteringen. In 1633 besluiten zij, de kosten van het onderhoud der kunstwerken bundertaalsgewijs over de zes polders om te slaan. Hier en in dit jaar is de bestuurlijke eenheid in elk geval duidelijk. In 1666 wordt bepaald, dat de ingelanden in plaats van de verteringen bij het afhoren der rekening een presentiegeld zullen ontvangen. Om ingelände te zijn, moet men een grondbezit van minstens 3 bunders hebben. De drossaard van Zevenbergen fungeert als dijkgraaf.

Op 19 april 1674 besluiten de ingelanden van de buitenpolders aan die van de Koekoek aan te bieden 'omme jeders ende beijder schade voor te comen', bij te dragen in de verzwareing en het onderhoud van de dijk van de Koekoek en alle kosten gezamenlijk om te slaan. De ingelanden bedoelden dit als een blijvende regeling; door de Koekoek is het voorstel niet terstond aanvaard.

Twee jaar later, op 30 april 1676, werd dezelfde resolutie met hetzelfde aanbod herhaald. Ditmaal leidde het tot een akkoord, op 1 mei 1676 tussen de beide partijen gesloten. De voornaamste bepalingen zijn: de buitenpolders zullen 'ten eeuwigen dage' met de Koekoek gecombineerd worden; het dijkschot zal gezamenlijk worden omgeslagen; het zal geëind worden door de onderscheiden penningmeesters; de penningmeesters en de gezworenen van de beide polders (nl. Koekoek en de combinatie van de zes andere) zullen tot op de helft van het aantal afsterven.

Naar aanleiding van dit akkoord stelden de gezamenlijke ingelanden op 19 mei 1676 een buitengewone omslag vast van 3 gulden per bunder voor de financiering van de verbetering van de zeedijk. Op 20 mei vond de aanbesteding van dit werk plaats. In 1680 trad A. Wiltens op als penningmeester van de 'gecombineerde buiten- en Koekoek-polders', hetgeen aantoont, dat de

bestuurlijke eenwording sinds 1676 een feit was.

In de eerste tijden van het waterschap sprak men van de 'gecombineerde buitenpolders'. De penningmeester Jan de Merode voerde in de rekening (voor het eerst aanwijsbaar in die van 1757/1758 32)) de terminologie in 'De Koekoek en gecombineerde Buitenpolders, namelijk de Bruinings Polder, Oude en Nieuwe Pelgrom, Grote en Kleine Schenkeldijk en de Gelderse Polder'. Allgens liet men de opsomming der buitenpolders achterwege en werd de naam verkort tot 'Koekoek en gecombineerde buitenpolders. Onder deze naam en als autonoom waterschap is het tot op de dag van vandaag blijven bestaan.

Inventarisatie

Met uitzondering van enkele stukken is van de onderscheiden archieven der polders vóór³² de combinatie van 1676 niets bewaard gebleven. De bewaarde fragmenten gaven geen aanleiding tot een poging om die verloren gegane archieven te reconstrueren.

In de aangetroffen stukken was geen interne orde aanwezig. In deze inventaris zijn zij gerangschikt volgens een schema, dat duidelijk genoeg uit het overzicht blijkt en geen andere toelichting behoeft. Vernietiging van stukken is vrijwel niet toegepast, omdat het archief 'door de tand van de tijd' al zo ruim was afgeknaagd, dat verdere afvoering van overigens wel onbelangrijke stukken in dit geval niet was aan te bevelen. Uit de rekeningen der laatste jaren, die over het algemeen integraal aanwezig waren, is wel een deel der bijlagen ter vernietiging aangewezen, doch deze stukken zijn in verband met de wettelijke termijnen nog niet vernietigd. Te zijner tijd moet beoordeeld worden, of hun bewaring nog van belang is.

De inventarisatie is afgesloten met het dienstjaar 1962. Na de inventarisatie beslaat het archief 3,2 strekkende meters.

Ingevolge een overeenkomst tussen het waterschapsbestuur en de gemeente is het archief in bewaring gegeven bij het gemeente-archief van Zevenbergen.

Zevenbergen, 21 juli 1966.

Aantekeningen

1. Algemeen Rijksarchief Brussel, Domeinrekeningen Arenberg (verder geciteerd als: D.A.), rekening 1499/1500, folio 27v.
2. D.A., rekening 1502/1503, folio 17.
3. D.A., rekening 1505/1506, folio 15.
4. D.A., rekening 1515/1516, folio 12.
5. D.A., rekening 1522/1523, folio 15verso.
6. Dit wordt trouwens uit latere gegevens bevestigd.
7. D.A., rekening 1530/1531, folio 21.
8. D.A., rekening 1542/1543, folio 67.
9. D.A., rekening 1550/1551, folio 51verso
10. Rijksarchief in Noord-Brabant (verder geciteerd als R.A.B.), R.A. Zevenbergen, nummer 162, schepenakte van 1560.
11. D.A., rekening 1560/1561, folio 45.
12. D.A., rekening 1570/1571, folio 1verso
13. G.A. Zevenbergen, Ie Afdeling, nummer 1373.
14. D.A., rekening 1580/1581, folio 1verso.
15. R.A.B., R.A. Zevenbergen, nummer 210, folio 188.
16. G.A.Z., Ie Afdeling, nummer 1373.
17. Algemeen Rijksarchief 's-Gravenhage, Kaarten Hingman, nummer 1895.
18. D.A., rekening 1570/1571, folio 2.
19. D.A., rekening 1580/1581, folio 3verso.
20. G.A.Z., Ie Afdeling, nummer 1586.
21. G.A.Z., Ie Afdeling, regest nummer 150.
22. G.A.Z., Ie Afdeling, nummer 979.
23. G.A.Z., Ie Afdeling, nummer 1366.
24. D.A., rekening 1545/1546, folio 2verso.
25. D.A., rekening 1570/1571, folio 2.
26. G.a.z., Ie Afdeling, regest nummer 276.

27. G.A.Z., Ie Afdeling, nummer 1585.
28. D.A., rekening 1610/1611, folio 2.
29. R.A.B., R.A. Zevenbergen, nummer 163, folio 84verso.
30. Archief Koekoek enz., nummer 1.
31. Archief Koekoek enz., nummer 9.
32. Archief Koekoek enz., nummer 55.

INVENTARIS

1 Reglementen

1. Rechtskundig advies over de interpretatie van het akkoord van samenwerking en combinatie d.a. 1634 tussen de Koekoek en de drie binnenpolders, z.d. (1656, 1666). 1 stuk.

N.B.: Het akkoord van 1634 is niet aanwezig.

2. Akkoord tussen de ingelanden van de Koekoek en die van zes buitenpolder: Oude Pelgrom, Nieuwe Pelgrom, Grote en Kleine Schenkeldijk, Bruiningspolder en gelderse Polder, inzake het verhogen van de zeedijk van de Koekoekpolder, 1676. 1 stuk

3. Besluit van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant tot afkondiging van het bijzonder reglement van het waterschap, 1866. Afschrift. Met wijziging van dat bijzonder reglement, 1908 1 omslag

4. Reglement van politie voor het waterschap, 1898. 1 katern

5. Stukken betreffende de vaststelling ener keur of politie-verordening, 1913-1914. 1 omslag

6. Stukken betreffende de wijziging van de keur of politie-verordening, 1923-1925. 1 omslag

7. Stukken betreffende de wijziging van de keur, 1930, 1934, 1944 en 1952-1954. 1 omslag

8. besluit van de Provinciale Staten tot wijziging van de bijzondere reglementen van waterschappen, 1950. 1 stuk

2 Bestuurlijke zaken

9-10. Registers bevattende de notulen der vergaderingen, 1674-1896. 2 delen

9. 1674, april-1810, april (1827)

N.B.: Na de notulen van 1810 is één vergadering van 1827 ingeschreven.

Voorin een inventaris van het archief d.a. 1670, waarin meerdere oudere resoluties zijn geresumeerd, die in het jaar 1672 nogmaals bekrachtigd zijn.

10. 1846, mei-1896, april

N.B.: Tussen de notulen zijn minuten van verzonden brieven ingeschreven.

11. Stukken betreffende de oproepingen der ingelanden ter gewone of buitengewone vergadering, meestal in verband met voorgenomen buitengewone werken, 1714, 1728 en 1730. 1 omslag

12. Register, bevattende de minuten van verzonden brieven, 1906-1939. 1 deel

13. Agenda's voor de vergaderingen, 1932, 1940-1954. 1 omslag

14-33. Publikaties, gedaan door of namens het bestuur, 1755-1807. 20 omslagen

14. 1755
15. 1756
16. 1757
17. 1758
18. 1759
19. 1760
20. 1761
21. 1762
22. 1763
23. 1764
24. 1765
25. 1766
26. 1767
27. 1768
28. 1769
29. 1770
30. 1779
31. 1780
32. 1781
33. 1807

34. Reglement van orde voor de vergaderingen van de stemgerechtigde ingelanden, 1904. 1 stuk

35. Lijsten van verdeling van de presentiegelden onder de ter vergadering verschenen ingelanden, (1753)-1775. 1 omslag

36. Lijsten van de stemgerechtigde ingelanden, 1918-1920 en 1946/1947-1951/1952. 1 bundel

N.B.: Soortgelijke lijsten bevinden zich in de bijlagen tot de rekeningen, waar zij als betaalstaat dienen voor de uitgekeerde presentiegelden.

37. Stukken betreffende de door ingelanden gegeven volmachten, om ter vergadering te verschijnen en te stemmen, 1943-1960. 1 omslag

38. Besluit van Gedeputeerde Staten met ontheffing voor het waterschap van het verbod voor vergaderen in een herberg, 1886. 1 stuk

3 Functionarissen en personeel

39. Stukken betreffende de benoeming, bezoldiging, enz. van de bestuursleden, 1831-1951. 1 omslag

40. Stukken betreffende de leden van het bestuur, 1864, 1906, 1949 en z.d. 1 omslag

41. Stukken betreffende de sekretaris-penningmeester, 1896-1897, 1906 en 1939-1948. 1 omslag.

N.B.: Zie ook het volgende inventarisnummer.

42. Stukken betreffende het personeel in het algemeen, voornamelijk over de bezoldiging, 1932-1957. 1 omslag

43. Stukken betreffende de vaststelling van de pensioensgrondslag van het personeel, 1924-1960. 1 omslag

44. Stukken betreffende de machinist, 1936-1951. 1 omslag

N.B.: Zie ook inventarisnummer 42.

4 Administratie

45. Repertoria der akten, 1816-1825. 3 katerns in 1 omslag

46. Inventaris van het archief, opgemaakt (c. 1855), bijgehouden tot 1937/1938. 1 deeltje

N.B.: Met uitzondering van enige stukken (nummers 1-5) geeft deze inventaris slechts een opsomming der rekeningen.

47. Stukken betreffende het archief, 1915-1958. 1 omslag

N.B.: Met de lijst van in waterschapsarchieven vernietigbare stukken.

5 Eigendom

48. Stukken betreffende de aankoop of verkoop van gronden, 1904-1947 en 1956. 1 omslag

49. Stukken betreffende de afkoop van tienden over gronden, in eigendom bij het waterschap, 1911. 2 stukken

50. Stukken betreffende de verpachting van gronden, 1930-1961. 1 omslag

51. Opgave van de visserij, 1942. 2 stukken

52. Brieven betreffende de verpachting van de jacht, 1946. 2 stukken

6 Financiën

6.1 Rekening

pm. Rekening van Jacob van Hukls, sekretaris van de stad, in naam van de erven van Johan Braats, over de ontvangsten en uitgaven der zes buitenpolders Bruinings Polder, Nieuwe en Oude Pelgrom, Grote en Kleine Schenkeldijk en Gelderse Polder, 163/1654, afgehoord 10 juni 1654. 1 katern

N.B.: Aanwezig in het geemente-archief, inventarisnummer 2134.

53-260. Rekeningen (met bijlagen) van de penningmeesters, 1763-1962. 208 omslagen

N.B.: De rekeningen zijn met begroting, bijlagen, enzovoorts per dienstjaar in één omslag verzameld. De afhoringsdatum is niet vermeld. Deze viel eind april of begin mei.

Vanaf de rekening van 1815 is de naam van de rendant niet meer in deze lijst vermeld.

In deze serie ontbreken de jaren 1754 en 1755.

Van Hendrik de Merode

53. 1753

54. 1756

Van Jan de Merode

55. 1757/1758

56. 1758/1759

57. 1759/1760

58. 1760/1761
59. 1761/1762
60. 1762/1763
61. 1763/1764
62. 1764/1765
63. 1765/1766
64. 1766/1767
65. 1767/1768
66. 1768/1769
67. 1769/1770
68. 1770/1771
69. 1771/1772
70. 1772/1773
71. 1773/1774
72. 1774/1775
73. 1775/1776
74. 1776/1777
75. 1777/1778
76. 1778/1779
77. 1779/1780
78. 1780/1781

Van Pieter Anemaat

79. 1781/1782
80. 1782/1783
81. 1783/1784
82. 1784/1785
83. 1785/1786
84. 1786/1787
85. 1787/1788
86. 1788/1789
87. 1789/1790
88. 1790/1791
89. 1791/1792
90. 1792/1793
91. 1793/1794
92. 1794/1795
93. 1795/1796
94. 1796/1797
95. 1797/1798
96. 1798/1799
97. 1799/1800
98. 1800/1801
99. 1801/1802
100. 1802/1803
101. 1803/1804
102. 1804/1805
103. 1805/1806
104. 1806/1807
105. 1807/1808
106. 1808/1809
107. 1809/1810
108. 1810/1811
109. 1811/1812
110. 1812/1813
111. 1813/1814
112. 1814/1815

113. 1815
114. 1816

115. 1817
116. 1818
117. 1819
118. 1820
119. 1821
120. 1822
121. 1823
122. 1824
123. 1825
124. 1826
125. 1827
126. 1828
127. 1829
128. 1830
129. 1831
130. 1832
131. 1833
132. 1834
133. 1835
134. 1836
135. 1837
136. 1838
137. 1839
138. 1840
139. 1841
140. 1842
141. 1843
142. 1844
143. 1845
144. 1846
145. 1847
146. 1848
147. 1849
148. 1850
149. 1851
150. 1852
151. 1853
152. 1854
153. 1855
154. 1856
155. 1857
156. 1858
157. 1859
158. 1860
159. 1861
160. 1862
161. 1863
162. 1864
163. 1865
164. 1866
165. 1867
166. 1868
167. 1869
168. 1870
169. 1871
170. 1872
171. 1873
172. 1874
173. 1875
174. 1876

175. 1877
176. 1878
177. 1879
178. 1880
179. 1881
180. 1882
181. 1883
182. 1884
183. 1885
184. 1886
185. 1887
186. 1888
187. 1889
188. 1890
189. 1891
190. 1892
191. 1893
192. 1894
193. 1895
194. 1896
195. 1897
196. 1898
197. 1899
198. 1900
199. 1901
200. 1902
201. 1903
202. 1904
203. 1904/1905
204. 1905/1906
205. 1906/1907
206. 1907/1908
207. 1908/1909
208. 1909/1910
209. 1910/1911
210. 1911/1912
211. 1912/1913
212. 1913/1914
213. 1914/1915
214. 1915/1916
215. 1916/1917
216. 1917/1918
217. 1918/1919
218. 1919/1920
219. 1920/1921
220. 1921/1922
221. 1922/1923
222. 1923/1924
223. 1924/1925
224. 1925/1926
225. 1926/1927
226. 1927/1928
227. 1928/1929
228. 1929/1930
229. 1930/1931
230. 1931/1932
231. 1932/1933
232. 1933/1934
233. 1934/1935
234. 1935/1936

235. 1936/1937
236. 1937/1938
237. 1938/1939
238. 1939/1940
239. 1940/1941
240. 1941/1942
241. 1942/1943
242. 1943/1944
243. 1944/1945
244. 1945/1946
245. 1946/1947
246. 1947/1948
247. 1948/1949
248. 1949/1950
249. 1950/1951
250. 1951/1952
251. 1952/1953
252. 1953/1954
253. 1954/1955
254. 1955/1956
255. 1956/1957
256. 1957/1958
257. 1958/1959
258. 1959/1960
259. 1960/1961
260. 1962

6.2 Andere stukken

261. 'Beramingen', begrotingen van inkomsten en uitgaven, 1753-1778. 1 omslag

261a. Inventaris van de rekeningen met bijlagen, die berust hadden bij de penningmeester Johan de Merode, 1781. 1 katern

262. Brief van de drossaard Hetterschij aan de ingelanden van Zevenbergen, met verzoek om 500 gulden beschikbaar te stellen voor het uitoefenen van de justitie, 1795. 1 stuk

263. Stukken betreffende geldleningen, kasgeldleningen en rekeningen-courant, 1867, 1882-1961. 1 omslag

264. Register van aangegane geldleningen, z.d. (circa 1935-1940). 1 deeltje

265. Register van afgedragen couponbelasting, 1934-1941. 1 deeltje

266. Stukken betreffende de belegging van gelden, 1934-1942. 3 stukken

267. Stukken betreffende de zekerheidsstelling op het financieel beheer en de verzekering tegen fraude, 1939-1961. 1 omslag

268. Stukken betreffende de financiële controle door het Verificatie-Bureau van de VNG, 1950-1961. 1 omslag

6.3 Omslag en dijkschot

269-283. Kohieren van de omslag of het dijkschot, 1794-1963. 15 bundels

N.B.: Niet van alle rekeningen zijn de kohieren bewaard gebleven.

- 269. 1794-1798
- 270. 1800-1809
- 271. 1810-1819
- 272. 1820-1829
- 273. 1830-1839
- 274. 1840-1842
- 275. 1885-1889
- 276. 1890-1895
- 277. 1907-1909
- 278. 1910-1919
- 279. 1920-1929
- 280. 1930-1939
- 281. 1940-1949
- 282. 1950-1959
- 283. 1960-1963

284. Perceelsgewijze legger de reigendommen, z.d. (circa 1830-circa 1870). 1 deel

N.B.: Achterin een alfabetische index op de namen der eigenaars.

285. Register, bevattende de opgave der eigendommen en het verschuldigd dijkschot, tevens gehouden als collectboek, 1859-1873. 1 deel

286. casusposities over de betaling van lasten op percelen, die sinds mensenheugenis vrijdom genieten, 1859. 2 stukken

287. Stukken betreffende de niet-belastbaarheid van de telefooncentrale van de PTT in de waterschapslasten, 1959. 1 omslag

7 Waterstaat

288. Bestekken tot de ruiming van de landswetering, 1684-1728. 1 omslag

289. Rapport van de gecommiteerden der ingelanden inzake de financiering van voorgenomen werken aan de haven, 1718. 1 stuk

290. Bestek tot het verdiepen van de vliet van de Gelderse Polder, 1732. 1 stuk

291. Bestek tot het droogleggen van de Bruiningsluis, 1746. 1 stuk

291a. Notariële akte en schepenbrief, waarbij de ingelanden twee percelen weiland aankopen voor het stichten van een watermolen, 1752. 1 charter en 2 akten

291b. Schepenakte, waarbij de ingelanden een perceel dijk en kavelingen aankopen voor het maken van een boezem voor de watermolen, 1752. 1 charter

292. Bestekken tot het maken van een boezemkade voor de watermolen, het graven van een vliet naar de Bruinings Vliet, het diepen van de Bruinings Vliet en andere werken, 1752. 2 katernen

293. Bestek tot het maken van sloten in de boezem naast de Sparrendamse Dijk, 1756. 1 stuk

294. Stukken betreffende de conventie van 1760 tussen de magistraat van Zevenbergen en de ingelanden inzake de betaling der werken van de haven, 1762. 1 omslag

295. Stukken betreffende reparaties en het onderhoud van de watermolen, 1764, 1773 en 1810. 1 omslag

296. Bestek tot het ruimen van een sloot, 1771. 1 stuk

297. Rapport van C. van Diggelen over de waterstrand (in verband met het peil van de haven en de polders) ; met een brief, 1812. 2 stukken

298. Stuk betreffende het geschil tussen het bestuur en Rudolphus de Leeuw inzake het vergraven van een dijk en het afsluiten van een dijkgedeelte, 1820. 1 omslag

299. Stukken betreffende de opruiming van bomen in de nabijheid van de watermolen, 1824. 2 stukken

300. Akten van overeenkomst tussen het waterschap en de N.V. Maatschappij van Spoorwegen van Antwerpen naar Rotterdam inzake de aanleg van een spoorlijn, in casu het doorgraven van de Bruiningsdijk en het aanleggen van kunstwerken, 1855. 2 stukken

301. Stukken betreffende de overeenkomsten tussen het waterschap en de Staatsspoorwegen inzake de aanleg van de lijn Moerdijk-Breda, 1861-1862 en 1866. 1 omslag

302. Andere stukken betreffende de samenwerking tussen het waterschap en de Staatsspoorwegen, 1873-1897. 1 omslag

303. Stukken betreffende het stoomgemaal, de bouw van een nieuwe stoomketel, een centrifugaalpomp, enzovoorts, 1873-1940. 1 omslag

304. Stukken betreffende het onderhoud van de dijken in het algemeen, 1877-1960. 1 omslag

305. Opgaven der sluizen, bruggen, heulen en duikers, z.d. (c. 1800). 2 stukken

306. Stukken betreffende Haven en Sassen van Zevenbergen, 1866 en 1912-1913. 3 stukken

307. Brief van de Gezondheidscommissie inzake het spuien van de binnenpolders, 1904. 1 stuk

308. Stukken betreffende de vaststelling van de legger der waterkeringen, 1905 en 1934. 1 omslag

309. Rapport met tekening betreffende de zeedijk van de Royale Polder, 1912. 1 katern

310. Stukken betreffende de waterbeheersing in het algemeen, 1920-1955. 3 stukken

N.B.: Zie ook de inventarisnummers 319 en 320.

311. Stukken betreffende het maken en onderhouden van duikers, 1928-1951. 1 omslag

312. Stukken betreffende het onderhoud van de Pelgrimsdijk, onder andere het verbeteren van de weg en het aanleggen van een fietspad, 1929-1957. 1 omslag

313. Stukken betreffende de uitvoering, in werkverschaffing, van diverse verbeteringswerken onder toezicht van de Nederlandse Heidemaatschappij, 1934-1937. 1 omslag

314. Stukken betreffende het onderhoud van de Eewoudsdam, en de aankoop van een perceel ervan door de gemeente Zevenbergen, 1935-1956. 1 omslag

315. Stukken betreffende opgaven voor het jaarverslag van de provinciale Waterstaat, 1935-1961. 1 omslag

316. Stukken betreffende het toezicht op het onderhouden van de keur, voornamelijk de bescherming van de slootkanten en het afvoeren van water en dergelijke in de sloten, 1936 en 1951-1961. 1 omslag

317. Stukken betreffende het provinciaal algemeen waterschapsreglement, 1940-1941. 1 omslag

318. Stukken betreffende het herstel en de afwikkeling van de schade bij de oorlogshandelingen van 1940, 1940-1942. 1 omslag

319. Stukken betreffende plannen tot verbetering van de waterstaatkundige toestand, 1940-1943. 1 omslag'

N.B.,: zie ook inventarisnummer 310.

320. Stukken betreffende de waterbeheersing in het algemeen, 1941 en 1957-1958. 1 omslag.

N.B.: Zie ook inventarisnummer 310 en 319.

321. Stukken betreffende het gemaal; de lectrificatie, de noodvoorziening, de afwikkeling der oorlogsschade aan gemaal en machinistenwoning, 1941-1960. 1 bundel

322. Stukken betreffende het heemraadschap van de Mark en Dintel, 1941-1960. 1 bundel

323. Stukken betreffende het herstel en de afwikkeling der kosten van de schaden bij de oorlogshandelingen van 1944, 1944-1952 en 1958. 1 omslag

N.B.: Zie ook inventarisnummers 318 en 321.

324. Stukken betreffende de levering van stroom voor het gemaal, 1945-1960. 1 omslag

325. Stukken betreffende de vaststelling van het waterpeil, 1946. 2 stukken

326. Stukken betreffende de electrificatie van de spoorwegen, 1947-1948. 1 omslag

327. Stukken betreffende de levering van stroom aan derden (uit het transformatorhuisjes van het gemaal), 1947-1957. 1 omslag

328. Stukken betreffende de spoorlijnen van de Nederlandse Spoorwegen, zoals waterschapslasten, onderhoud sloten, veranderingen aan werken, 1947-1959. 1 omslag

329. Stukken betreffende de egalisatie van de Sparrendamse Dijk, 1949-1950. 1 omslag

330. Stukken betreffende het provinciaal reglement op de waterleidingen, 1949-1951. 1 omslag

331. Stukken betreffende de uitvoering van verbeteringswerken, in samenwerking met de Cultuur Technische dienst, voornamelijk aan de waterleidingen, 1952-1960. 1 omslag

332. Stukken betreffende het onderzoek van de grondwaterstand, 1952-1954. 1 omslag

333. Stukken betreffende het herstel van de schade en de afwikkeling van de kosten na de stormramp van 1 februari 1953, 1963-1960. 1 omslag

334. Stukken betreffende het hoogheemraadschap De Brabantse Bandijk, 1953-1961. 1 bundel

335. Stukken betreffende de procedure van P. van de wiel tegen het waterschap inzake de schadevergoeding voor afgegraven grond, 1955-1959. 1 omslag

336. Stukken betreffende het plan tot het stichten van een onderbemaling voor de Koekoekpolder, 1956-1957. 1 omslag

337. Prijsopgave voor een maaiboot, 1961. 2 stukken

8 Vergunningen

338. Stukken betreffende de aan de Waterleidingmaatschappij Noord-West-Brabant verleende vergunningen tot het leggen van buizen, 1921-1960. 1 bundel

339. Stukken betreffende de aan de P.T.T. verleende vergunningen tot het leggen van kabels, 1939-1960. 1 bundel

340. Stukken betreffende de aan de V.C.S. verleende vergunningen tot het hebben van voorwerpen en dergelijke in de kunstwerken, 1951-1959. 1 omslag

341. Stukken betreffende de aan de P.N.E.M. verleende vergunningen tot het leggen van kabels, 1954-1958. 1 bundel

342. Stukken betreffende de aan de gemeente Zevenbergen verleende ontheffingen en vergunningen voor de aanleg van een riolering, 1958-1961. 1 bundel

9 Wegen

343. Bestekken tot het effenen van dijken en wegen, 1728, 1778 en z.d. 3 stukken

344. Stukken betreffende het onderhoud van de polderwegen, 1821-1960. 1 omslag

345. Brieven over de samenwerking met de Nassaupolder inzake het onderhoud van de wegen, 1881 en 1928. 2 stukken

346. Stukken betreffende de provinciale wegen, 1889-1937. 1 omslag

347. Notulen van de vergaderingen der commissie ingesteld voor de verbetering van wegen onder Zevenbergen, 1916-1921. 1 katern

N.B.: In de commissie waren vertegenwoordigd de besturen der waterschappen het Oudland, Crauwelgors c.a., Koekoek en Gecombineerde Buitenpolders, vertegenwoordiger van Langeweg. De sekretaris van de Koekoek nam het sekretariaat waar.

348. Stukken betreffende de rijkswegen, 1938 en 1947. 1 omslag